

دبیاچه: مجلس اُنس نویسنده و خواننده

نگاهی به دبیاچه‌های کشف‌المحجوب هجویری
و جامع‌الحکمتین ناصر خسرو*

دکتر نصرالله پورجوادی

چکیده:

در تاریخ کتاب نگاری، یکی از پر جاذبه‌ترین اجزای کتاب، دبیاچه آن است. دبیاچه یک نوع تماسی حضوری و شخصی است میان نویسنده و خواننده، نویسنده در این برخورد، شخصیت خود و حضور خویش را پیش از اندیشه‌اش با خواننده در میان می‌گذارد. دبیاچه بعضی از کتابها گاهی پرده از روی حوادث تاریخی و مسائل اجتماعی برمی‌دارند و نیز کسانی بخواهند در مسائل اجتماعی و تاریخی در زمینه کتاب و تاریخ آن تحقیق و مطالعه کنند، دبیاچه کتابها یکی از بهترین مواد تحقیق است. تهیه فهرست کتابهای دبیاچه‌دار، طبقه‌بندی دبیاچه‌ها و تعیین میزان اطلاعات موجود در هر کدام و تحلیل آنها از جمله پژوهشهایی است که باید صورت گیرد. در پژوهش زیر، دبیاچه‌های دو کتاب کشف‌المحجوب هجویری و جامع‌الحکمتین ناصر خسرو، مورد بررسی قرار گرفته و اطلاعات و مطالب موجود در آنها تبیین یافته است.

*. مقاله حاضر، نخستین بار در شماره اول، سال هفتم نشر دانش به چاپ رسیده است. اینک بار دیگر، به مناسبت چاپ جدیدی از کشف‌المحجوب هجویری و با موافقت استاد پورجوادی، در این نشریه به چاپ می‌رسد.

کلیدواژه: داده، الگوب، امالتی، هجوی، ناصخو، مل.

۱. اهمیت دیباچه‌ها

داده‌ام وزدن خوانند و نو ندم و پی‌افتادته تابا، ولی‌دتا تاب‌نای‌ی‌از‌پی‌ت‌و‌اهی‌ام‌ته‌های‌تاب‌ات‌پی‌دادا. داده‌نتی‌نی‌ان‌نو‌ندا‌خوانند‌تاب‌د‌میان‌می‌اد، اما‌قادخ‌مط‌ی‌ا‌ه‌وی‌ه‌وی‌ا‌می‌ود. می‌توان، اندی‌مامه، ن‌ا‌و‌تاب‌ه‌اب‌ود، ولی‌ه‌نی‌توان‌ن‌ا‌ودن‌اصی‌تاب‌قداد. ازا‌وامدم‌تاب‌ف‌داد. مدمه‌مدخ‌ا، اما‌داده‌مدخ‌نی. خواندن‌ن‌ه‌م‌ن‌اولیه‌ناهی‌ا‌ه‌ق‌از‌و‌وده‌اختان، ه‌نامی‌اف‌ندا. خواندن‌تاب‌اه‌م‌ماه‌وه‌نی‌خوانند‌مان‌و‌ند‌ت‌یه‌نی، داده‌ه‌م‌ن‌ا‌ف‌نو‌ندا‌خوانند‌ا. د‌م‌اف‌ه، نو‌ند‌هنوز‌یی‌ه‌خوانند‌خود‌ن‌فته، ف‌د‌ل‌ا‌ای‌او‌از‌ن‌د، ولی‌دی‌ا‌خود‌اه‌خوانند‌و‌خوانند‌اه‌خود‌ند. داده‌نوع‌تا‌وی‌و‌ی‌ا‌میان‌نو‌ند‌و‌خوانند، ق‌از‌انه‌نو‌ند‌د‌ما‌نو‌ندی‌و‌خوانند‌د‌ما‌خوانندی‌قا‌بیند. داده‌اولیه‌خود‌میان‌نو‌ند‌و‌خوانند‌ا، و‌مانند‌ه‌خود‌های‌اولیه‌می‌تواند‌ت‌بیه‌بند‌وان‌های‌ند‌اند‌نو‌ند‌ا‌خود‌پی‌خود‌و‌خود‌ا، ق‌از‌اند‌ها، ولو‌ها‌ا‌ا‌خوانند‌د‌میان‌می‌اد‌وه‌ماه‌پی‌تا‌وی‌و‌ی‌خوانند‌مان‌و‌ند‌ا‌ا‌از‌ی‌د‌خوانند‌بیدا‌وده‌تا‌مان‌ماه‌نان‌ادا‌اند.

دام‌چ‌از، ی‌ه‌نو‌ند‌د‌ی‌مان‌نا‌ناخته‌خود‌می‌اد؟
ا‌ا‌اد‌و‌میان‌ا، وه‌ی‌ه‌او‌ند‌د‌ی‌ه‌خو
زدا. داده‌ت‌ای‌از‌تاب‌ا‌ه‌نو‌ند‌د‌ن‌از‌زادی‌خود‌ا
ا، و‌د‌د‌لی‌ه‌ی‌زادی‌ا‌ه‌بی‌ای‌از‌نو‌ندان‌ده‌نا
نو‌ته‌داده‌می‌مانند‌ونی‌داند‌ه‌اد‌وند‌وه‌ناد‌وند‌د‌نو‌ته
ه‌از‌های‌تاب‌ه‌از‌ا‌واب‌و‌ف‌و، تی‌مدمه، د‌نو‌ند‌از

ماتی تنها. او د مای وی ا ه موع تاب از ا تیبی د
 ا. اما د ا ه خا از م و ب ا. البته نو ند می تواند و ا موع تاب
 و دون ا تا مودی ه خوانند م فی ند و ا ز ا م پی ی از مدمه م ا د،
 انه، اص و ا موع ز و د. می تواند ف ه م ا د و ن ت ه ا ت ف ا ند، و می تواند
 ن ا م ت د و و ن ا و ن ا ی ا ز د ی، ت ی د و ن ت تیب منط ی ن د.
 یی د ا م ا و ی و د ا ز نو ی ا ز ی ن د ا د، اما ن ج ا ت ت ی ا ب ا ه ه
 و ی نو ند م د و د ن ی ا ز د خ ص ه ن ه د ا م ن د ا نو ند ا ز و ف ا ق
 د ا د ه م ا ی ا ز نو ند ا ن ا ز م ی ا ن ن ی خ می م ا ن ت د. ف ی ا ه
 نو ند ا د د ا م ا ن د و ن ا ا ه ا ز ا ف تاب خا ز و د.
 ه ه د د ا د، و ل و ا ن ه ص ف ا ن ی و خ و ص ی د ا ت ه م ا د، می تواند د
 د ا م و د، اما م ط ن ه م تاب ه ز و ی ن ا ف ت ا د م ا د.
 د ا م م و م ی ا د نو ند ت ا ص و ت ی ا ه می خ و ا ه د خ و ا ن د ا ز ا و ب ی ن د
 ن ز ن د د. م ا ی ا ز نو ند ا ن ت ی ی ح می د ه ن د ه ه ی ص و ت ی ا ز خ و د م و
 ن ا ز ن د، م ا ن ت د ا م ص ی ه م ا ن ی ن ت ن د ا ن ی ه ز ی ن ا ن د د خ و د ا و
 م ا ف ه ن ن د. م ا ی د ا ز ا ف ص ا ت ف ا د می ن ن د و ق ا ز ا ن ه م ا ل ا ن د
 خ و د ا د م د د خ و ا ن ت د ق ا د ه ن د، ت و ی ا ز یی نو ن د ی خ و ا
 م و می ا ز ن د. ا ز ا ن یی خ و د د ن و ت تاب می و ن د. ا ز ا ه ا ی ه ا ی
 ب ی ن ه م و د ا ت ف ا د د ا ن د. ا ز م و ف ی ه ا و ه م ا ی خ و د. ا ز ن ی ا و
 ز و ه ا ی ی و ن ا ن ی خ و د، ا ز خ و ی ه ا و ن ا خ و ی ه ا ی خ و د د یی م ا، ا ز
 ا م ا ف و ا ز ا م ا ج خ و د، ه ه ا ن د ا ز ص د ا ق خ و د و ا ه ی ج ا
 خ و د، و م ا خ و د. ی ی ا ز نو ند ا ن د ا م ا م ج ا ل ی می ب ی ن د ت ا د ا د ا ز
 ز م ا ن د ا ق د ن ا ن ا ت ا ن د و ه ه م ا ا ش نو ند ا ن د ا م م ی می د ا ن د
 ه ا د د ن ا ز م ی و ا م ی ا ن خ و د ت ا ن ن د. و ی ق ن د ی د د ا
 چ ه ا ر م ق ا ل ه می نو د ی ق د ا و د ی ب ی د، ت ا م و د و م و
 ا ه م ل و م ن د ت ی ب و د ا تاب ف ی ا ز ن ا م م و و ت ی
 ا ز د ا م م و ح ا م ا ن د. و خ و د ا و ن ی ز ا ن ه ه ی م ا ا د د ا خ و د ا ن ج ا
 می د ه د. ی ا ز نو ند ا ن یی م ا ی ا ز ن ا م م و، ی ه ا ز ا ت و
 ت ج ی ا ز ا ی خ و د ن ا می ا ن د. ن و ن ا ز ا م ا ن د ی ا ه د گ ل س ت ا ن یی ا ز

آنکه مدو خود آه دهند و از هندی خو از آه خوانند می د.

*

داتان داهد تا تاب داتانی . م د مودتا
دانه نوی و ت و ن ت پی ن دا، ولی بی از تاب های قدی مازها
ما پی تانون دای داهها . د ای از داهها، هخ و نای ه
اصداق و جاناوته دا، اهی داز وی وادی تا وی و ما
ایم ای داته دوا فتای ها و پیوزی و نوندوا زوها و
ما های او بیان دا . ه ه تد، از داهها ه فاخو ما،
ایم ای داختیاره ت پی قا می تواند دادو ای ایم ه واهند ما
ایم ای و ت ای دزمین تاب و تان ت پی و مطالعه ننند، داهها
بدون و ت مواد ت پی ا .
مت فانه تانون داهه نوان م و ماد ت پی تو ی ندا ، و
هز م ا داده ا موع تو م ان ادیا و ندادی و ه نی
مت ان ت تادای د و ما مودتو ه خا قا یید داز ه های
ه ا د انجا یید ت پی ف تاب های داهدا و هندی داهها و ت پی
میان ا ما مودده و د خ ت پی نا .
م ه نامی ه ه ف نوت ا ماله افتاد، ه داههای تاب های م وفی
ون چهار مقاله، قابوس نامه، کشف المحجوب هجویری، کلیله و دمنه ن الله منی،
جامع الحکمتین، مرزبان نامه، اسرار التوحید م د منو، کیمیای سعادت الی و
گلستان دی نازا د و پی د از میان ایم می توانی د مود
تا تاب نای، پی نندان، تلی تابها، اتا طا تابا
موع تاب، ففنا ای تاب ادوا و نا ون، و فف توب و ت پی
تاب ه او اب و ف و از داهها ت انی . از میان ا تابها،
دا هجوی د کشف المحجوب ای از صادقانه داهها ه دن
مطالی خواندن ای و تاب داهه و م ل قادی و م ل
مطح ددا . از وی د ، دا ناصخ و د جامع الحکمتین ففی ت
داهها و م ل دن نازا د قیی ادا فف پیدا تاب ه وی و

یابد جامع‌الحکمتین هـ و ح دادا . ا دو تاب از ا تا
 تاب‌نمای دانه نوع خودی‌نیا . د انجامای خواهی دتا
 و مطالب دوداه هـ و تا ای هـ و ط هـ ل تاب و
 تاب‌نمای می‌ود، تیی و نیی .
 تاب هجوی از ا زمانی‌مدا جامع‌الحکمتین . ا تاب اهجوی
 قباها ای ه زمان‌فای داتو تینی دا ، اما مطالب
 داه‌اصو داتو نیی ، هـ ل ای دا ، هانطو ه فته د،
 از و تاب و نو ندی د نام خود و د . او ه نوان نو ند
 صیانه ا خوانند مافه می‌ند و مجازی تیی می‌دهد دن
 ای نو ندان و دو تدا ان تاب خالی از لط نیی . هـ هـ و د ا
 هجوی می‌و .

۲. در خلوت دیباجه کشف‌المحجوب

دیده‌نامی وی ناءمدو و تا از اماءو یی و وزاء ای از
 های داه‌نوی دان ، و ا . اما لافه وداندها
 ا ه زدانو نا صوفیه وداند . نو ندان صوفی، هـ ا شنای ای از
 ان ه مادا و دمان مت‌ودند، هیماز ا ا نفتند . هجوی
 نیازا یی مانند ا نو ندان د . تا نا الله و د
 خدا و دود پیام از می‌ود و ا هـ از ا ط تجاوزنی ند . از ن
 فاصه و اد اص مطب داه می‌ود . ای ه نو ند د انجاما می‌دهد
 یالب توها . وی آتداه نه ا ه قد دادا داه ه خوانند
 و دد ند و تا بیان می‌ند و یی هـ از ن اد
 فح می‌ند . خ صه ا یید داه نیی ا

قال الشيخ ابوالحسن علی بن عثمان بن علی الجلابی ثم الهجویری (رض):
 طریق استخارت سپردم و اغراض که به نفس می‌بازگشت از دل ستردم و به
 حکم استدعاء تو اسعدک‌الله قیام کردم و بر تمام کردن مراد تو از این کتاب
 عزمی تمام کردم و مر این کتاب را کشف‌المحجوب نام کردم و مقصود تو معلوم
 گشت و سخن اندر غرض تو در این کتاب مقسوم گشت . و من از خداوند تعالی

استعانت خواهیم و توفیق اندر اتمام این کتاب، و از حول و قوت خود تبراکنم
اندر گفتار و کردار. و بالله العون والتوفیق.

(کشف‌المحجوب، چاپ ژوکوفسکی، ص ۱).

ا ا اص مطب د ا ه از زمان خود م ل . د ا ن د ه ا ه ا ه ی
مطب م ی ن ی . م ل ابتدا خود ا ، د و د ا ه ا ت ا د
و ن ی خود ا م د و ت ا م ی د و ت ی م م د ی ا ل ا د و ا ت ا ه
ن ا م کشف‌المحجوب ا ت ل ی د ا . پ ا ز خ د ا ب ت و ف ی د ا .
ا م ط ا ل ب ه ه و و م ف و ا و ه ی و ن ه ا ت ی ا ی ه ت و ی ی ح ن د ا . ه ج و ی
م ی ت و ا ن ف ا ص ه ا ز ا و ا د ا ص مطب ت ا ب و د ، و ه ی
خ و ا ن ن د ا ی ه ا ز ا و م ت و ق ت و ی ی ح د ی ن و د ، ا م ا ن و ن د ا م ا ز د ا .
ا ز ا ن ا ن ، و ی ف ی ا د ه ی د ا ه ی م ی ا د و ا و ا د ا د و د
ص ف ه ت و ی ی ح م ی د ه د و د ا د ه ه ی م ا ا د ا م ه م ی د ه د . ه ی ف و
ه خ و ف ا و ن ا ه ا د ا ه ا د ا ه ت ا ی و ی ن ی ا خ ت ه
ا .

د اولی ف ، ن و ن د ت و ی ی ح م ی د ه د ه ا ت ا ب ا م ا ن ا خود ا ز د
ا . ا د ح ا ا ی م ا ی م و د ا د ا م و ز م ا ن ا م ل ا د ا ه ا
م د م ه م ا ی د ی د ا خ م ت ت ا ب ن ی و . م ا ی ا م ل و ی د
ت ا ب ، د ص ف ن و ا ن ، و ا د ط ت ا ب و ا د ص ف و ا . ا م ه ا
ا ص ن ا پ د ص و ف ا ه و د و ن ا ا ن خ ی ا م ل ف ا ن ا و د د ا ن د . ا م ا
د ق د ، م ل ف ا ن ه ن ا ی ن د ا ت ن د ت ا ز و ق ا ن م ا ف ن د م ج و و د ن د خود ا ن
د ف ا ا خود ا ن د . د ا ه و ا ه ی م د م ه م ی و د ه ا ن ا ی ا
م ن و د ن م ی ف ت ن د . ه ج و ی ن ی م ا ن ن د ا م ل ف ا ن ا ز ا ی ی و ی د ا .
م ا ه ه ا م و ع ا د م ی ن ی . ا م ا ه ا د ه ج و ی ا ه ن و ز م
ا ن ی ف ت ا د و د ا . ه ه ی د ل ی ا ه ا و د ص د د ت و ی ی ح م ی د . ا ل ت ه ، ت و ی ی ح
ا و د ه د ا د ا ه ا ز ت ی ا م ا ه ا و د ت ا ب خود ق ا ز ه
ی ا خود ا د ا ؛ ق ا ل ا ز د ا ، و د و د ه ه
ف ت ه ا . د ا ت ا ن ا ز ز ا ن خود ا و م ی ن و

آنچه به ابتدای کتاب نام خود اثبات کردم، مراد از این دو چیز بود: یکی

نصیب خاص و دیگر نصیب عام، آنچه نصیب عام بود آن است که چون جهله این علم کتابی نو ببینند که نام مصنف آن به چند جای بر آن مثبت نباشد، نسبت آن کتاب به خود کنند و مقصود مصنف از آن بر نیاید که مراد از جمع و تألیف و تصنیف کردن به جز آن نباشد که نام مصنف بدان کتاب زنده باشد و خوانندگان و متعلمان وی را دعای خیر گویند (کشف المحجوب، ص ۲۳). رسم الخط برای سهولت مطالعه اندکی تغییر داده شده است.

د ا ف م ا م ا ی از صادقانه ت نانی ه نو ند بیان د ا
 و وه تیه هجوی نه تنها د از وی از ی اصی خود از نو ت د ا ته، ه
 د واق م ه م لقان اه از د ا . ماد نو ند از نو ت ی ی ،
 انه ا ی از خود د صف تا ان فانی ه ادا ا ته ا د م ل
 می خواهد ا زند اند ا ق ا د ی ا . الیه ه تند م دود انی ه ه
 ق د ق ی می نو ند و ما ت ا ان امی نای ی . و از وی د ، ه تند ان و
 انی ه فوتتی و خای می زماند و نا خود انی و ند، اما ه صد زان ه
 خوانند مالی می نند ه تاب از ی ی . هجوی وهی ازا دود ته
 نی . او می نو د تا انه ا زند اند .

ی از یی های ه خوانند م ا د کشف المحجوب بدان تو ه ندا
 ا ه نو ند نه ف د ابتدای تاب، ه د ند ای د ه تی د داخ
 متا خود ا دا . هجوی دهی ف ای ه ن دنی ه مطب
 ا ا د ا . ا ا ی ی م ای نی . اواز ته انه مادا
 ا از ا ا ا نند، د ندا و د ا . د واق هجوی ای انه
 م ل م فو اند ا ای ا ندا ته ه د ند ای تاب ا خود ا ی ا و د .
 الیه، ی ه هجوی ه نوان م ل از ام خود ان ت ا دا ا ی ه م لقان
 ام وزی مطالعه می نند خیی ف دا د د ت ا ای هجوی هی زانه ای از و
 ما دو تی نی . خوا اوف ا ا ه ی تاب او ا ه نا خود نند . ت
 اود انجای موده نی ، ه دوا یی ازا ا قان فندی ه ا ا
 فته اند . د ا تان از زمان خود او می نو

مرا این حادثه افتاد به دوبار: یکی آن که دیوان شعرم کسی بخواست و باز گرفت و اصل نسخه جز آن نبود. آن جمله را بگردانید و نام من از سر آن بیفکند

و رنج من ضایع کرد. تاب‌الله علیه. و دیگر کتابی کردم هم‌اندر طریقت تصوف، نام آن منهج‌الدین. یکی از مدعیان رکیکه که کرای گفتار او نکند نام من از سر آن پاک کرد و به نزدیک عوام چنان نمود که وی کرده است، هر چند خواص بر آن قول بر وی خندیدندی تا خداوند تعالی بی‌برکتی آن بدو رسانید و نامش از دیوان طلاب درگاه خود پاک گردانید (ص ۲).

اها هجوی د ا ا خود از ت ی ه ی از ا های و پی از
 ق ا ی ا استفاد نی د ا و ا ن ه ز می توان دوان
 او ا ه ا خود ا ند. ه ه ا ، ا د و ا تان زان می دهد ه د ق ن نج
 ق های ن د میان اه تاب ایج و د ا ، نه دزدی‌های و مانند ند
 ی و ق ی د و ف از تاب. از م ل دو تاب ق می ود. و ا
 م ط ئ ن ف مود نود ا . ماد هجوی ا ا ه د ه ف ص ت ی ه ه
 د و د از تجیا و م اهدا خود و د. دانجانیه وی مطا م و
 ه ی ا ا د و د از وی دو ق ادی د ا ت ه ا . اما هی ید نی ه
 م ل ف ا ن د ی د زمان او و از او د ا ند ه ت ا ن ه ق ف ت ه و مجالی ا
 ا ن ی ای ای ن د ا ت ه و د ا ند و ا ز ا ش ا ی ت ه ، تاب‌های ا ه از فو
 م ل ف ا ن ه ق ف ت ه و د ا ن ه ن ا خود ا م د ا ن ه ن ا م ا خود د ا ند.
 د ف ا ی ه ن د ، د د ه هجوی دو و ه ای نا خود د ن
 ف . م ا د ا ز ا دو ی ی و د ی ن ی ب خ ا و د ن ی ب م ا . م ل ق
 ت ا ب و ف ظ و م ل و ه ا و ا ن ی ب ا و د ا ق ی ه و ه د ه
 د ا د ه ن ن ی ب خ و ا . ا و ه ا ه ی ت ی ت ا ز و ه ا و ن ا د ، ی ن ا
 ت ا ز ن نی ، ه خ و ا ت و ه ه ت و ه ا ت ی ه د ا های ا خ ی ای ی ها
 ی د ا د ا . د ا ز ا ن ب ا می د ای ی ا نه از تاب و ت و د ا ند ه
 و د ن ا م ل د ا ت د ای م ا ل ه ا ت ا ب ن و ی خود ت ای و ل ا خ و ن
 ا می ا . ا ت و ه ا ه ن ه خود ن ا ی از ی ا ز ن م د ا و د ت د ن
 ی ا می ا ه م د ا ف ه ن گ ن ت ا ب و ت ا و د ا . ه ا ن ز و ن د
 م ل و م ت ی د ا م ا د ق ن ق ه د ف ت ه ا ند و م ل ه و ت ا ب ن و ت ه و ن ا خود
 ا ن ی د ت ا ب ه ن و ا ن م ل د ا ند، و ا ه ن د ا ن د و د ا ند. م ا ه
 ا ن ن ف ت ی د ا ند؟ م ا ن ی ه م ا ل ه و ت ا ب می ن و ن د و ا خود ا

زی و ندف به دلیه توی ا ما ا دانداه د . وازی، ما خوانند
 دی ا ما ا مالها اتای ا ه نا م ل ف ن د ا د و ا ن د ؟
 پی ه ا م د ی ا ن د ا ن د ا ا ه ا ت ا م ا ل ه ا ت ا ب د ی د
 م ا ف ی ه ن و ن د ن ت ی د ا د م د ن و ت ه ه ا ی ن و ن د ا ی ا ه ا
 ن و ت ه ه ا ی ا خ و د د م ی ا ن ا ه ا ا ت ا ی ب د ا د ه د ی ن ا
 م ی ن ن د . ه ج و ی ا م ن ی ا ن د ه ه ا م ی ی ا خ و ب ی ا ن د و ن ا ن
 د ا د ا ه ا ز ه ا ی ا ه ، د ه ا ا و ه و ا م ، د ا و
 ا ز ه ا ی ا ل ن ا م ا ن ی ا ز د

اما آنچه نصیب خاص بود آن است که چون کتابی ببینند و دانند که مؤلف آن
 بدان فنّ و علم عالم بوده است و محقق، رعایت حقوق آن بهتر کنند و بر
 خواندن آن و یادگرفتن آن به جدتر باشند و مراد خواننده و صاحب کتاب از آن
 بهتر برآید. (ص ۳)

خ ا ا د و ا ن ی و م ا د خ و ا ن ن د و ص ا ب ت ا ب ا ز ن ت
 د . ن ی و د ه ف م ا د ص ا ب ت ا ب ت ت د ، ه م ا د خ و ا ن ن د ن ی ت
 م ی د ، ن ی ا م ل ف ه ن ف م ل ن ی ، و ا ی ف ظ و ا و ن ی ،
 ه ه ن ف خ و د خ و ا ن ن د ا و ا ن ه ا و خ و ا ن ن د و پ ص ا ب ت ا ب ، ه
 ن م ت ا د ف ی ن ی و م ل ا ز و ی ا ه ی ا و ا م د د ا ت ه ا . ن ا ا ، م ل ف ی
 ه م a ل خ o د ا د o n ن ا خ o د م n ت م ی ن د ، ه ز a ن X o a n n d د و a n ت a
 ج ا ی a د o n م a ا ت ه a . ا X o a n n d a n ن ی a n ت a خ o d a z ن ی م ل ف ی
 ی ن د o م و ه م ی ی ن د ، و a ی a ت n ا ی a ز a o و ن n د ، ه ا ی م l
 ن ی .

*

ه ج و ی ا ز ی ا ن ن ا خ o د ، ف و ل ی ، ی ا ز د ، م ی a د o d
 ه ه ح ه ا ی ه ق د خ ص ه د o د م ی و د . د ف ی د a
 ا ت a د n ق a ز و ع a و ف ی ن م ی و د ه a ن a م d d ا n ت d ا ی ه a
 ا ت a ن د ، ن ی ه a م o خ o d a ه خ d a o n d ت ی ن d ت a خ d a o n d o ی a z خ ط و
 ا ت a ف ظ ن د . د ف د ت o ی ی ح م ی د ه د ه و ن e a n a م d d ه a ی ه
 م ی ن d a ا ن ف a ن ی a n a ا د o ص ف a l b خ n o د ی خ d a م d . د a z a ،

نقد و بررسی / دیپاچه: مجلس نویسندگان و خوانندگان

نونداد هتاب و نوتن می ددو تو بیح می دهد ه ونه ا
 تباب ادا د خوا خوانند و ما با صی خود ه ی ه نا او بید
 هجوی ودا نوتها د ف د، نونداد و ه ت ی تباب
 می و د نا تباب ا نازه ام وز می وند نوان تباب ادا از موع تباب
 ا ند

آنچه گفتم که این کتاب را کشف المحجوب نام کردم مراد آن بود که تا نام
 کتاب ناطق باشد بر آنچه اندر کتاب است، گروهی را که بصیرت بود چون نام
 کتاب بشنوند دانند که مراد از آن چه بوده است.

ا مطب می تواند دتوال ی ای م لفان و نا ان ا د م ل د
 ه نا نا ای ا د نامی ا ت تباب ند ه خوانند ا و ی ا خواندن نا ا ا
 د ا د ه تباب ا ه ی ی و از ه موی می ند از ن م ل
 ا تباب نا کشف المحجوب از ای تباب خود ح می دهد د ف و دی نی
 ه های د ه ه ی ی ن و ح داد دود ی از ناصو الی ه ازوی
 د و اود ا ه ن ق ه د فته و تباب اتلی دا نودا
 ا ا د ا د ا ه از وی اهی انجا فته ا خوانند ا ا
 تباب ه نوی نامی ا زد د ی ا ه م و ا ت ا ا می ند ه
 خوانند ا د ا ت ا خوانند از تباب د ا ت ه ا د
 د ف و د نی ه و تباب د ا م ا ا ن د ق ن های ا و نج
 ا ا ت ا د ا د ا هجوی از از ق ا ا د می ند

من پیش از این کتب ساختم اندرین معنی [یعنی در علم مجاهده و سلوک]،
 جمله ضایع شد و مدعیان کاذب بعضی سخن از آن مرصید خلق را برچیدند و
 دیگر را بشستند و ناپایدار کردند. (ص ۸)

هجوی د انجا می وده مدیان و ا ق د ا او ا ن ا خته اند و ا
 ق د نا نای و فتای ه ا ا تباب های م ا گ د اند ق ه ا ه ا د
 ق ن و و ا ا ه د ا ت ه ا . فتای ه د انجا د ا نا ا د خواندنی
 ا . تباب ها ا ا ه د دوزان داد اند و نا از ا ن ت
 ا خته اند و ا ه ا د ه تباب های ن م ا ا ا ه د نا اند و ای
 دوان های اونوا و ا ا ظ د ا خته اند

پیش از این جهال این علم بر کتب مشایخ همین کردند. چون آن خزانه‌های
اسرار خداوند به دست ایشان افتاد، معنی آن ندانستند، به دست کلاه‌دوزان
جاهل فکندند و به مجلّدان ناپاک دادند تا آن را آستر کلاه و جلد دواوین شعر
ابونواس و هزل جا حظ گردانیدند. (ص ۸)

ابتادهای هجویی آمد تا مددی نماند، اما همه ما نماند فامو د
ه‌زبان هجویی دادا ه نه وزا او . هجویی ا تاب اد قنی
می‌نوده‌ی ازد خان‌ت قون تا تو دا ا و ما ی
ون او بید او الی و او الی خ قانی و خواه دالله از مای دن زندگی
می‌دند، اما ده‌ی نیمازا داندا ان و مدیان بیا و د. د واق
نوت ا تاب ه جاب‌های و د ه د ام زمان هجویی مد مد
ودا .
د انتهای دما ه نی م ل ند های دا و خودد تلی می‌نود،
یی ه ام وز نی خوانندان از م لقان اتا دا ند و ت م لقی ن ا ه د
می‌ید

اکنون من ابتداء کتاب کنم و مقصود تو را اندر مقامات و حجب پیدا کنم و
۱. با بیانی لطیف مر آن را مبسوط گردانم، و
۲. عبارات اهل صنایع را شرح دهم، و
۳. لختی از کلام مشایخ بدان پیوندم، و
۴. از غرر حکایات مر آن را مددی دهم تا مراد تو بر آید. (ص ۱۰)

م ت تالی ددا ه م ل د نا انداز ما خوانندا ما خوانندان
ا دادواز نام ما خودو و خودا نی و وی ت فته
ا د.

ناصر خسرو و فلسفه تألیف کتاب

دا د دا ناصخ و جامع‌الحکمتین ا . ا تاب ه اندی از
کشف‌المحجوب هجویی دا نو ته د ح قیدای ا از خواه
او الی ا د انی و موع ن فها و انه جامع‌الحکمتین
نامید دا ا ا م ل نیادا تاب ما م دنی و

م ففی نادودو و اما ب خود قا دادا ای دنی و
 د ای ففی. ق ازانه مل و ادمو وع ود، د اهای م وط د
 ب تلی تاب نوته ا ه د نوع خود ی نی ا و از ای م ان تا
 تاب نای ا ا ا هی .

د ا ناصخ ونیه هاندمه تاب م ففی ا. اما فهای ه د ا
 د ا ه ح داد د ا ف ف یی والی و ح ف ن ا ل و د نی ،
 ه ف ف تابا و ف ن. ونه ه تاب د ا ل د می د؟
 ا ی ا ه ناصخ و ی می ند از خط تاب، پیا و تا
 خدا و د ه پیام و ا ه ی ن ، د ف ی م وط ت نوان اند
 ب ت نی ا تاب و نا او ا ود.

د ا ت د ای ف ، م ل مطا م و نا خود ا می ند و پ می نو د ه
 ت ای ه او نوته ا ت ای ا نو و ا ا د ن ا ح داد. ناصخ و
 د ی ه ن ت م ی د د ا ه نو ی ا ا می ند. از ن او م ل ا د
 د م د ن تاب م ا ن ی خود ا د نو ت ، پیا ن ا م د. د ا نجا می توان از ناص
 خ و ا د ا؟ و ای ه او خواهد دادا ا ه ه م و د م د ی ه
 م ا د ا ته ت بی ا و ا تاب او یی نو ی ا ه ا د ، و ل ا
 م ل ، نی م د و ن د ن ا م د تو بیح د ه د ه ا ا ا د ا ه ا

د ، ا تاب مانند ه ا د م د ی م تا ه ت بیب ف فی (explanation)
 واجب است که اندر تألیف این کتاب سخن گوئیم، از بهر آنکه این کتاب نو
 است، و هر چه حادث شود حدوث او را علتی باشد. (جامع الحکمتین، به تصحیح
 کرین و معین، ص ۶)

ونه می توان دو تاب ا ت بیب د؟ ا ناصخ و ه ا ا م
 ف فی ا از پیا ن. ه ا د ، ت بیب ف فی تاب مانند ت بیب
 ف فی ه یی د از ی ا ه وی ه ن ا م د و د اند.
 ناصخ و د ا نجا ه ا ا طوی ا ا د ن ا ا ح می دهد، ولی وی
 نجا ی نی ه نا ل ت ی ا م ف ه می ند ه د یی می توان ن ا و
 ف ا ی د ا ن

هر حادثی را پنج علت لازم است: نخست ازو علت فاعله، چون درودگر که

تخت کند و دیگر علت آلتی چون تیشه واره و جز آن که صنع این درودگر بدان
> پدید آید؛ و سه دیگر علت هیولائی چون چوب که صنع از درودگر او
پذیرد؛ و چهارم علت صوری چون صورت تخت که آن اندر نفس درودگر
باشد؛ و پنجم علت غائی که تخت از بهر آن کنند و آن نشستن پادشاه باشد بر
تخت. (ص ۶-۷)

ا ننج از ای ه مادی ه و تیبی ف ففی ه یه نوی ا ننج
د مودنا ناصخ و خوددا ت نجانها ا د، اما
ای ه اود اص می خواهد د ا د ا ه انجا دهد بیان های نجانها تاب
ا ه ه تالی ا ه تلی د و ده یه ننج ز ا .
های نجانها تاب امی توان د زد. نا ما تندازم ا فای، ق
لتی، ا و دوا مادی، صوی، و خواندن تاب تو
خوانند مای .

نخست علت فاعله و این مؤلف کتاب باشد و دیگر علت آلتی و آن قلم و
کارد است و سه دیگر علت هیولای و آن کاغذ و حبر است؛ و چهارم علت
صورتی و آن سخن و خطب است و پنجم علت تمامی و آن رسانیدن آن علم
است که اندر آن کتاب است به جوینده. (ص ۸)

ا ننج م م ا مده م ا د تا تاب ه و و د د ا
نا د، تاب ه ن واهد و د

هرگاه که از این پنج علت یکی زائل شود، این حادثه پدید نیاید، اعنی اگر
درودگر را دست‌افزار و چوب و صورت تخت همه حاصل باشد و کسی تخت
نخواهد، درودگر تخت نکند. و اگر درودگر باشد و دست‌افزار دارد و تخت داند
کردن و شاه تخت خواهد و چوب که علت هیولای است نباشد، تخت حاصل
نیاید. و اگر هر چهار علت باشد - اعنی درودگر و چوب و علم درودگر و
صورت تخت و شاه خواهد - لیکن دست‌افزار نباشد، این مصنوع که تخت است
موجود نشود. (ص ۸-۹)

ا ه و و ده ها ز ا ، ی از نام ت ا ز د ا . م
و و د م ا ه نوان فای از ا ه هیوی ا مادی ا م ت ا .
الی ه انجا می توان مطح دا ا ه دا از ا نجانها از ه ه
م ت ا ؟ صوی، ا فای، ا مای؟ م ا م ت ا ا او ا

خوانند تاب؟ ادمای می نای به مل امت تاب دانی، ولی
 نی وای از فی وفی ون ناصخ و نی توان اتا دا . م ت
 ن او ای نی خواندن تاب تو خوانند ا . دلی از خود او
 نو

علت همه علت‌ها که فزون از علت فاعله است، این علت تمامی (= علت
 غائی) است که یاد کردیم، از بهر آنکه مؤلف کتاب و مصنف معانی و مرتب
 الفاظ آنچه کند، از بهر آن کند تا جوینده آن علم - کوهی نداند - بدان برسد
 بدانچه همی نداند. و اگر عدل ناپسندیدن ستم است بر مظلوم، پس جاهل را به
 علم رسانیدن بزرگتر عدل است، از بهر آنکه جهل ستمی ظاهر است، و اگر از
 آنچه ما را بدان دسترس باشد مستحق را بهره‌دادن احسانی است و اگر مر
 خویشاوندان را از مال خویش چیزی دادن فرمان خدای است - خویشان ما
 مردمانند از جمله حیوان - پس مر ایشان را از علم - که انسانیت آن است -
 نصیبی دادن طاعت خدای است، چنانکه فرمود مر رسول خویش را بدین
 آیت: «ان الله یأمر بالعدل والاحسان و ایتاء ذی القربی». (النحل، ۹۲) (ص ۸)

های نجانه، هانطو ه فته د، د ی هان ا ه ا ه
 ف ف م ای ود ا ن ا طو بیان داند. اما از ن وهی د ، ت داد
 ها ه ف ا . ا و ای دنی ه تند و ه ف ا ن هان نج
 م و ا ه و دو مانی و زمانی

حکمای دین حق گفتند که علت هر محدثی هفت است، و تا هر هفت علت
 نباشد آن محدث موجود نشود... نخست علت فاعله، اعنی صانع و دیگر علت
 آلتی و سه دیگر علت هیولای، و چهارم علت صوری و پنجم علت مکانی و
 ششم علت زمانی و هفتم علت تمامی (= علت غایی). (ص ۹)

زمان و زمان دو ا ، از نه صانه نوع اند مانی تواند دن ه
 زمانی . می توان د زده ناصخ و ا ای دنی مواف تا تا ف ه،
 ه او خود ا د ی ی دنی می داند. ا [نی قوه های
 هفته انه] نی و تا [از قوه های نجانه].

های هفته از تاب مطب ای ا . ه تاب ه د ان نوشته ود
 ا د ا ای م لقی ا د، و د زمانی و مانی خا نی م ط ی ا ق وی ا
 نوشته و ده قد نه خوانند الب ی ن ا و اند. ا ق یه ای ا . اما

داه ای حا قی ی نوتته ندا . ماداصی مل دانجا ا
 هانج ادمودتای ه ی وی خوانندقا داد، نی
 جامع الحکمتین، ح دهد. ه ا د ، اوامد وده ه ی و ونه ود
 جاوی واز ای ه ا تاب انوتته ا تاد تیب وودا تاب اتیب
 (éxplain) داد. بینیه اوام ا ا ا ونه می دهد.

مل الزهان او م فی دا اومی ناصخ و الال و ا
 ا ا لتی وهیوی، نی ق و م ب و ا ، نی م ت ا ه نی . مان
 اها انا ه مل ا ا ای دان د، ولی ن اص ا ن د
 ا . ون م از مد نوی... د زمی از مد . زمان
 تلی ا ا صد و و دو هجی ا . و انجا ای ا م ا ب
 اصی تاب امی د خان او الالی ی ا د ل ا ا ه نام دو ا د
 داه دا .

چون مر این کتاب را علت فاعله از نفس من حاضر بود، و علت صوری از
 صورت های علمی اندر او مصور بود. و علت آلتی و هیولائی موجود شد، و
 علت تمامی از طالبی بدین بزرگی [یعنی امیر بدخشان] حاصل آمد و اندر
 مکانی حصین متمکن بودم، حاجت به زمان ماند و پس وجود این کتاب واجب
 شد. (ص ۱۸)

قالا د ه ناصخ و ای ام ت ها می داند. د واق
 ا هان یی ا ه مل ا ه نوت می انید. و ون ا از ه ه
 هام تا ، ناصخ و ا ا داه ا ه ح ن اختا
 می دهد.

ای ا تاب، هان و ه فته د، خوانندای ون او الالی ی
 ا د ل ا ا . اما ه و د ه ناصخ و ه ف نوت ت ای ای ا امی
 افتاد؟ ا ا ا خود ه واد تا می می ا ا می ند و نه تن ا
 خوصیا بی تی ناصخ و ، ه او صا امی د خان نی دا داه ای
 ما و می ود.

امی د خان ی ا متد واهو و تیب و د ا ی و
 قه منده فقه و ناصخ و ده یی داه او ا پیدا د و ه یام و و
 خا و تیف و دوی و ا اند و صاب ای وقوی فظ و ا ه و

ندد خوی و د یی ما متد و ص می ند ا امی متد و باهو ه
 فیه نی قه مندا . او قید فیه از او الیش ا د
 از فظ داده ن ا ه خ خو نو ته و از ای ناص خ و ف تاد و از او
 خواه د ا ن ا ح ند

قصیده‌ای را که گفته بود خواجه ابوالهیشم احمد بن الحسن الجرجانی -
 رحمه الله - و اندر او سؤال‌های بسیار کرده است - و به خط خویش نبشته بود
 اندر آخر آن نسخه که «این را از حفظ خویش نبشتم» - نزدیک من فرستاد و
 از من اندر خواست به وجه تشع و تضرع و تقرب - آنکه بسیار کسان را از امر او
 و سلاطین رؤسای دنیاوی را همی همال خویش نداشت و به نیکوتر الفاظی و
 نرم‌تر قولی التماس کرد تا سؤالاتی که اندر آن قصیده است به نام او حل کرده
 شود. (ص ۱۷)

تا ای متوا با ن ا امی ما د ا ه ناص خ و ه ح ا ق ی د
 نی ت ل ی م ا د و ز د ا م ا م ط ا ل ی ه ا و د ت و ی ی ح ا م ن ی د ا د ا
 م ف ت ا ز ا م ط ا ل ی ا ه م ا د ا ن ج ا د . ن ا ص خ و د ا د ا ه ح
 می دهد ه ونه ال زمان د ا مانی ه ه اص ط ح فیه اند ه ق و
 ناص خ و ف ا ل ا م ن ف ه و د ن د و ف ه نی د ا ا ه
 د ل ی ال زمان د نی = ا ل ا م ن خ و ا ف ت ن د و ل ا ه ی ن و د ه ا ل ب
 ت ا ی ا د ه ا م ط ا ل ب د ن م ا د ، ن ی ه ف ی د ا ن د و ه
 د ن ی . و و ن و ن د ا و خ و ا ن ن د ت ا ی د ا ن ن و د ، ل ا ی ه ا ز ی
 ن و ت ن د ا

هیچ کس کتابی نکرد اندر چون و چرای آفرینش، از بهر آنکه از آن پنج
 علت - که هر کتابی را پیش از این ثابت کردیم که بیاید - زایل < شد > جوینده
 این علم کآن علت تمامی است؛ و دیگر گوینده این علم که علت فاعله است و
 به زوال این دو علت از اهل این زمین < علم دین > زایل شد. و کس نماند
 بدین زمین که یاد کردیم که علم دین حق را - که آن از نتایج روح القدس است -
 با علم آفرینش - که آن از علایق فلاسفه است - جمع توانست کردن، از بهر
 آنکه فیلسوف مرین علما لقبان را به منزلت ستوران انگاشت و دین اسلام را از
 جهل ایشان خوار گرفت؛ و این علما لقبان مر فیلسوف را کافر گفتند، تانه دین
 حق ماند بدین زمین و نه فلسفه. (ص ۱۶)

ا و ی ا ه از ن ناصخ و د قن نج د زمی خا ان ی ی مد
 ود. ای د ف ف ه ا م ف می د ن ت ن د و ف ف ه ن ی ا ز ت ت ف ی ف ای ق ی
 ا ه ت ن خا م و ماند و د ن د و ن ت ف ف ف ی م د و د، ه ه ا
 ا ه ت ن د و د

<به علت کافر خواندن این علما لقبان مرکسانی را که علم آفرینش
 دانند، جویندگان چون و چرا خاموش گشتند و گویندگان این علم خاموش
 ماندند و جهل بر خلق مستولی شد. خاصه بر اهل زمین ما که خراسان است و
 دیار مشرق. (ص ۱۵)

ا م ا ت ی ه ناصخ و ه و ف ف ه و ف ف ه د خا ان د قن نج د ا
 از ل ا ت ا ف ف ه د ا و د ا ن ا ا ه ی ا و ا ه ا ن ا ا ت ی
 ا ه م و د خ و د ا ه از ق م ل م ی ت ا و د. م ل ا ا ی خود
 از و ا م خود ای م ا ی ا ن د ا . ف ف ه و د ه د ن و از ه د ا
 ماند و د ن د، از وی ف ف ه خا ن ه ن ی د و م خا م و ی ل ب ز د و د ن د و از وی
 د م ل ن ا م ا ن د ن ی و ی ف ی ا و ا م ی د ا ن د و م د ا ز ه ن و ن و
 ا د ف ن م م ی د ن د، ا د و د ه و ی ی م د ه ناصخ و ن ا
 ن ی و ص ن د

اندرین روزگار غالب خلق روی از دین حق گردانیده‌اند و بازار حکمت
 کاسد است و مزاج اهل شریعت فاسد است. (ص ۸)

ا و ا م ه و د، ت ا ا ن ه د و ا د م ی م د ه د و ا ق ی ف ا ی
 ا ت ا ب د و د ی ای ن. ا د ه ا و از ناصخ و ه خا ان و د
 و ا د د و ی د ا ن ا م ی ف ا ی د د خا ن. ناصخ و د ا ن ج ا ز ه د و ن ف
 ت ا م ی ن د. ت ا ی ا ه و ی ا ز ا م ی د خا ن د ا ت ا د و د ی م ه
 د ا . ت ا ن ا م منطی و مطا م و ا .
 ا م ا د م و د خود . د ا ن ج ا و ن ی ت و ا ن د خا م و ا ن د و ت ا د و د ی ا ز ف ا
 خود ن و د، ه ن د ه ل ا و ا م م ت و ا ن ه ا . ا ل ت ه ن ا ص خ و
 ای ا م ا د ل ی ی د ا د ا و ا م د ه خ و ا ن د و د ه م ل ط و ف ا ی د
 ا . ه ا د ، ا و ا م ا د ا ز ا ت د ا د خود ای خ ا ا ت a د و د ی و د
 و ا ا ن ه ا و د ا خود می و د

نقد و بررسی / دیپاچه: مجلس انس نویسنده و خواننده

... بدین زمین باز آمدم، و با آنکه مر کتب علمای فلسفه را درس کرده بودم،
علم دین حق را که آن تأویل و باطن کتاب شریعت است به حفظ داشتم.
(ص ۱۷)

ا دو نه ای م فی م ا ا تاب ز ود. م ل ه نوان ف ا ی
ا د د ا ت د ا د ا ی ه ا ن ص و ت ی ا د ه م ی خ و ا ه د ی ا ف ن د. ه ی ه ص و
ا ه و ق ت ی ا ز ه ا و خ ا د ه ن و ا ن ت ا ب د د ت خ و ا ن ن د ق ا م ی ی د.
ن ا ص خ و د خ ا ز د ا خ و د ه ن ق ی د م ا ن ی م ی د ا ز د، ا م ا ق
ا ز ن م ا د ه م ف ی ه ی ه ص و ن ی ت ا ب ا ز م ی د د و د و ص ن
و ن ا ن، و خ و د ا ن ی ت ا د و د ی ح م ی د ه د

چو بنیاد این کتاب بر گشایش مشکلات دینی و معضلات فلسفی بود، نام
نهادم مر این کتاب را جامع الحکمتین، و سخن گفتم اندرو با حکمای دینی به
آیات کتاب خدای تعالی و اخبار رسول او علیه السلام، و با حکمای فلسفی و
فضلای منطقی به برهان‌های عقلی و مقدمات مُنتج مُفَرَّج، از آنچه حکمت را
خزینة خاطر خاتم ورثة الانبیاست - علیهم السلام - و شمّتی از حکمت نیز اندر
کتب قدماست. (ص ۱۸)

ن ا ص خ و د ت ی ب ن ا ن م ی د ه د ه و ن ه ص و ی ه ه ن و ا ن ص و
ی د ن ف ا ه و د ه م د د ل ت ی و ه ی و ی و ا ز ا ی م ا ی م ا ه
ق و ا و ت ا م ی ه م ن و و و ز ی د و ت ا ی د ه خ و ا ن ن د ه ا ن و ن د
د د ا د. ی ا ن ن ا ص خ و د ا د ا ه ی ا ن ی ا م ف ف ی و ت ا م ا ی ه م
م ی د ا ز ه ی م ا ن ن د ا و ت ا ب ا ه ص و ف ف ی ت ی ی (explain) ن د ا ؛ ا م ا
د ی م ا، ا و د م ا د ا ه ن و ی ن ا م ی و د ه ت ی ا ی ا ی ا ن ف ف ی ا ز
ن ی و ت ج د خ ا ن د و ه ن ی و ا خ و د و ا ط خ و ص ی و
ی ا م ا خ و ا ن ن د ا ص ی ت ا ب ی د ا ز د و د ن ی ا ی ا ز ن ا ت ا ی و
م ا ا ت ا ی ز م ا ن خ و ا ا ی م ا خ و ا ن ن د ا ن ا م و ز و ن ا م د.